

'AMERSFOORT' ONTRUIMD EN HEROPEND

woon tot opstootjes. Ik herinner mij nog goed', aldus een gevangene, 'dat toen wij zo snel moesten lopen, de commissaris van politie gekomen is en doorgezet heeft dat wij wat langzamer mochten lopen.'¹

Het kamp Amersfoort stond nadien maanden leeg.

★

In mei '43 werd Amersfoort opnieuw in gebruik genomen. Toen begon wat wij 'de tweede periode' uit de geschiedenis van het kamp hebben genoemd – een periode die een kleine twee jaar zou duren maar waarvan wij de laatste fase (het kamp in de hongerwinter) pas in deel 10 zullen beschrijven. In die tweede periode heeft Amersfoort in verscheidene opzichten een ander beeld geboden dan in de eerste: er kwamen veel meer gevangenen in het kamp terecht, de 'doorstroming' verliep sneller, het regime was (in aansluiting op de overgang van 'eerste' naar 'tweede fase' die zich bij de concentratiekampen in Duitsland voordeed) minder barbaars en er werd minder honger geleden, vooral doordat de gevangenen voedselpakketten mochten ontvangen.

Terwijl in Amersfoort in de eerste periode van zeventien maanden (medio augustus '41-medio januari '43) in totaal ruim achtduizendvijfhonderd personen opgesloten werden, van wie ca. tweeduizentweehonderd naar Duitsland op transport werden gesteld (26%), werden er in de tweede periode van drie-en-twintig maanden (begin mei '43–begin april '45) bijna zes-en-twintigduizendvijfhonderd personen gevangen gezet, van wie bijna achttienduizend naar het oosten werden gevoerd (68%).²

Toen het kamp in mei '43 heropend werd, arriveerden er als eerste groep gevangenen ca. zeventig Joden uit het *Judendurchgangslager* Vught en een kleine zeshonderd uit Westerbork die na een week of vier weer naar Vught resp.

¹ 'Verslag van mededelingen van F. Steiner' (22 jan. 1948), p. 2 (GC). ² Ook in die tweede periode bleef het aantal gevangenen dat ontsnapte, zeer gering. Nauwkeurige gegevens hebben wij overigens slechts voor het tijdvak 10 september '43–30 maart '44 waaruit het *Diensttagebuch* van de *Rapportführer* bewaard gebleven is. In die bijna zeven maanden, waarin in totaal wellicht tienduizend gevangenen in het kamp aanwezig waren, ontsnapten er drie-en-dertig; bovendien (maar dat was een speciaal gebeuren) waren er na een Geallieerde luchtaanval op het Duitse vliegveld te Soesterberg waar een *Kommando* van enkele honderden gevangenen werkzaam was, twee-en-vijftig vermisten en wij nemen aan dat dit grotendeels gevangenen geweest zijn die in de verwarring konden ontkomen. Er vielen bij die luchtaanval onder de gevangenen minstens zeven doden.